

УДК 61:378(-075.5):001.895

Зінченко Н.О., Біланов О.С.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава, e-mail
filos-umsa12@yandex.ua.

У статті проаналізовано доцільність модернізації вищої школи України на сучасному етапі. Проведено ретроспективний аналіз поняття «педагогічна інновація» та «педагогічна технологія». Виділено структурні елементи реалізації та ефективності впровадження інноваційних технологій у вищій школі.

Ключові слова: педагогічна інновація, педагогічна технологія, інновація, інноваційні технології навчання, освітня технологія.

Вища освіта і наука – є найбільш пріоритетними сферами розвитку суспільства у XXI ст. Історичний процес доводить, що наука – це сфера, що репрезентує нові знання, а освіта – сфера, що олюднює знання і, насамперед, забезпечує індивідуальний розвиток людини. Лише та країна, яка надала перевагу розвитку науки і освіти та спромоглася забезпечити умови їх розвитку, може претендувати на гідне місце в світовому товаристві та бути конкурентоспроможною.

Вагомий внесок у розробку методології і теорії поняття педагогічної технології зроблений педагогами-новаторами: В. Безпалько, Б. Лихачовим, М. Кларінім, В. Монаховим, Г. Селевко. Проблематику педагогічної інновації розглядали в своїх працях О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, А. Ніколс та інші.

Мета статті розкрити суть поняття «педагогічні технології» та шляхи впровадження в сучасних умовах навчально-виховного процесу у вищій школі.

«Інновацій» має латинське походження, що означає в перекладі оновлення, зміна, введення нового. В. Загвянський вважає, що нове у педагогіці – це не лише методи та технології, які у таких поєднаннях ще не використовувалися або, ще не висувались, а комплекс елементів, які несуть у собі прогресивне

начало, що дає змогу в ході зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання освіти і виховання [2].

В педагогічній науці чітко розрізняють поняття новація, або новий спосіб та інновація, нововведення.

Науковець Л. Подимова вважає, що інновація це комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в галузі педагогіки та наукових досліджень [3]. Але є дослідження, котрі стверджують, що інновації не можуть зводитись до створення засобів. Так, І. Підласий доводить, що інновації – це ідеї, процеси, засоби, результати взяті в якості якісного вдосконалення педагогічної системи.

Слід відзначити, що педагогічна інновація – це сукупність нових професійно-педагогічних дій педагога спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання, навчання й всебічному розвитку студентів з позицій освітніх підходів, зорієнтованих на підвищення якості освіти. Але в інформаційному суспільстві, суспільстві комп'ютеризації активно впроваджують та використовують поняття педагогічні технології. Це пояснюється перш за все потребами людства. ХХІ століття бурхливе на кризові явища, які потребують реформаторського підходу для їх вирішення. Вища освіта не виняток. Розглядаючи поняття технологія, ми побачимо, що це сукупність засобів та методів, котрі застосовуються в якій-небудь справі, майстерності чи мистецтві. Що ж стосується педагогічної технології, то дане визначення представлено в різних інтерпретаціях. Так, В. Безпалько стверджує, що це сукупність засобів та методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання та виховання, що дозволяє успішно реалізувати завдання освіти [2].

А.Б. Лихачов доводить, що педагогічна технологія – це сукупність психолого-педагогічних настанов, що визначають форми, методи, прийоми навчання та засоби виховання; вона є організаційно-методичним інструментарієм педагогічного процесу. М. Кларін прийшов до висновку, що педагогічна технологія – це системна сукупність та порядок функціонування

всіх особистісних, інструментальних та методологічних засобів, що використовуються для досягнення освітньої мети [2]. Проаналізувавши вище зазначене, можна зробити висновок, що педагогічні технології – це система новаторських прийомів педагогічних дій, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес з моменту визначення мети до очікуваних результатів, які цілеспрямовано та послідовно впроваджуються в педагогічну практику з метою підвищення якості освіти.

Потрібно відзначити, що будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати критеріям технологічності. До основних методологічних вимог слід віднести: концептуальність (притаманність науковій концепції, що містить філософське, психологічне та дидактичне соціально педагогічне обґрунтування досягнення освітньої мети), системність (логіка процесу, взаємозв'язок всіх його частин, цілісність), можливість управління (можливість діагностичного планування та проектування процесу навчання, варіювання засобами та методами з метою корекції результатів), відтворюваність (можливість використання в інших освітніх закладах іншими суб'єктами), візуалізація (характерна для використання аудіовізуальної та електронно-обчислювальної техніки) [8].

Існують декілька підходів щодо реалізації педагогічних інновацій у вищій школі:

- археологічний підхід;
- андрагогічний підхід діяльності;
- кваліметричний підхід;
- компетентнісний підхід;
- особистісно-орієнтований;
- професійний;
- синергетичний підхід [5].

В сучасній педагогіці виділяють такі інноваційні технології як інтерактивні технології навчання, технологію проектного навчання і комп'ютерні технології [7]. За допомогою цих педагогічних нововведень викладач повністю контролює

всі сторони дидактичного процесу: форми його організації, зміст і технології навчання та навчально-пізнавальну. Так технології інтерактивного навчання розглядаються як способи засвоєння знань, формування вмінь і навичок у процесі взаємовідносин і взаємодій педагога та учня як суб'єктів навчальної діяльності. Їх зміст в тому, що вони спираються на творче, продуктивне мислення та спілкування. При цьому процес засвоєння знань організовується таким чином, що студенти вчаться взаємодіяти один з одним шляхом критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу виробничих ситуацій, ситуаційних професійних завдань та відповідної інформації. Слід відзначити, що інтерактивні технології навчання поділяються на неімітаційні та імітаційні. Неімітаційні технології не передбачають побудови моделей досліджувальної діяльності. В основі імітаційних технологій лежить імітаційно-ігрове моделювання, тобто відтворення в умовах навчання з тієї чи іншою мірою адекватності процесів, що відбуваються в реальній системі. Хотілося б розглянути деякі форми технологій інтерактивного навчання. Наприклад: лекція – передбачає чітку постановку проблеми і обов'язково алгоритм її вирішення. У проблемній лекції моделюються протиріччя. Головна мета лекції – придбання знань слухачами при безпосередній їх участі. Визначення проблеми спонукає студентів до активної розумової діяльності, спроба самостійно знайти відповідь, викликає інтерес до матеріалу, активізує увагу.

Наступна форма інтерактивного навчання семінар-диспут. Така форма передбачає колективне обговорення проблеми з метою встановлення шляхів її рішення. Семінар-диспут проводиться у формі діалогічного спілкування. Він вимагає постійну розумову активність, формує вміння вести полеміку, захищати свої думки.

Навчальна дискусія – це один з методів проблемного навчання. Такий метод частіше за все використовують при аналізі проблемних ситуацій, коли необхідно дати просту й однозначну відповідь на питання, при цьому передбачаються альтернативні відповіді. Для залучення в дискусію всіх присутніх доцільно використовувати методику кооперативного навчання, так

зване навчання співробітництво. Дана методика ґрунтується на спільній роботі учасників у малих групах. Основна ідея навчальної співпраці – об'єднання інтелектуальних зусиль і енергії, за для досягнення мети та вирішення поставлених задач [6].

Досить цікавим є метод «мозкового штурму». Він дозволяє збільшити ефективність генерування нових ідей у навчальній групі. Ефективність даного методу залежить від абсолютної заборони критики запропонованих учасниками ідей, а також заохочення всіляких реплік і жартів.

Що ж стосується дидактичної гри, то вона виступає важливим педагогічним засобом активізації процесу навчання у вищій школі. Під час дидактичної гри учасники повинні виконувати дії, аналогічні тим, які мають місце в професійній діяльності. У результаті відбувається актуалізація та трансформація знань, вмінь і навичок [6].

Імітаційний тренінг, на наш погляд, є доцільним для підготовки медичних кадрів, оскільки дана методика передбачає відпрацювання певних професійних навичок і вмінь. Імітується ситуація професійної діяльності і потрібно маючи знання вміти адекватно відреагувати. Потрібно зазначити, що дана методика передбачає високий ступінь поєднання індивідуальної та колективної роботи, вміння вступати в спілкування і підтримувати міжособистісні відносини з метою вирішення професійних питань [6].

Можемо зробити висновок, що інноваційні педагогічні технології – це система оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес. Найбільш ефективні та інтегруючі методи, такі як: навчання у співпраці, ситуаційне навчання, метод проєктів, методи проблемного навчання, продуктивне навчання сприяють підготовці потужного кваліфікаційного потенціалу країни.

Але не потрібно забувати, що ХХІ століття, століття інформаційного та аудіо-візуального прогресу і відповідно, що вища школа повинна реагувати на потреби суспільства. Безпосереднє спілкування це добре, але зараз на перше місце ставляться комп'ютерні знання і висококваліфіковані спеціалісти повинні

вміти і знати особливості комп'ютерних систем. У вищій школі використовуються цифрові бібліотеки, системи електронного навчання, інформаційно-аналітична система управління навчальним процесом; корпоративний портал; студентський портал; публічний web-сайт і т.д. Коли комп'ютеризація студентського суспільства і загалом суспільства має позитивні та негативні моменти. Перш за все це економія часу та минучість великих черг для отримання інформації, але втрачається безпосередній контакт з вихованцем, відсутня можливість відчувати індивідуальні можливості студентів.

На формування і розвиток особистості найбільше впливає середовище в якому вона перебуває. Тому для вищого навчального закладу важливою проблемою як теоретичного, так і практичного характеру є проблема створення високотехнологічного інформаційно-комунікаційного освітньо-наукового середовища, яке повинно відповідати потребам інформаційного суспільства, сучасному рівню науки та світовим освітнім стандартам і сприяти підвищенню рівня їх фахової підготовки та конкурентоспроможності на ринку праці [10].

Таким чином, головним завданням трансформації вищої школи є створення сприятливих умов для навчання та реалізації інтелектуального потенціалу за рахунок впровадження в навчальний процес інноваційних інформаційно-комунікативних та педагогічних технологій. Інноваційні педагогічні технології не можна реалізувати без широкого використання інноваційних технологій, в першу чергу комп'ютерних, оскільки саме з їх використанням можливо у повній мірі розкрити дидактичні функції інновацій, реалізувати потенційні можливості їх використання.

Одним з реальних шляхів підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, активізації навчально-пізнавальної і науково-дослідницької діяльності студентів, розкриття їхнього творчого потенціалу, збільшення ролі самостійної та індивідуальної роботи [9].

Таким чином, одним із найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання мож-

ливе за умови зміни педагогічних технологій та впровадження інноваційних методів навчання.

Список літератури:

1. Андреев В.І. Педагогіка: Навчальний курс для творчого саморозвитку / В.І. Андреев. -Казань, 2000 - С. 440-441.
2. Ігнатенко М. Сучасні освітні технології // Математика в школі, Ігнатенко М. - 2003. - № 4.- С.28-53.
3. Лазарев В. С. Педагогічна інноватика: об'єкт, предмет і основні поняття В.С Лазарев, Б.П Мартиросян//Педагогіка.- 2004.- Періодичне видання №4.- С. 12-23.
4. Підкасистий І.І. Педагогіка: Навчальний посібник / І.І. Підкасистий. - Москва: Російське педагогічне агенство, 1995 - С. 49-54.
5. Подласий І.П. Педагогіка: Новий курс / І.П. Підласий. - Москва, 2000. - Книга 1. - С. 210-212.
6. Костюк Н. І. Нові принципи організації початкової професійної освіти / Н.І. Костюк //Професійна освіта .-2004.- Періодичне видання № 4. - С.30.
7. В.Г. Казаков Новий час- нові технології професійної підготовки / В.Г. Казаков. //Професійна освіта № 1 2006: Періодичне видання - С.12.
8. Г.А. Балихін . Федеральна цільова програма розвитку освіти: новаторські рішення на перспективу./ Г.А. Балихін. //Професійна освіта № 4 2006: Періодичне видання - С.14-15.
9. Ларіна В. Д. Модель інноваційної діяльності установи профосвіти/ В.Д. Ларіна// Професійна освіта.- 2006.- Періодичне видання № 7.- С.5-8.
10. Мельникова Є. Ю. Вищій освіті столиці - інноваційний режим розвитку/ Мельникова Є. Ю. // Професійна освіта.- 2006.- Періодичне видання №9. - С. 12-19.

Реферат.

Модернизация высшей школы Украины в современных условиях.

Зинченко Н.А., Биланов О.С.

В статье проанализирована целесообразность модернизации высшей школы Украины на современном этапе. Проведен ретроспективный анализ понятия «педагогическая инновация» и «педагогическая технология». Выделены структурные элементы реализации и эффективности внедрения инновационных технологий в высшей школе.

Ключевые слова: педагогическая технология, педагогическая инновация, инновация технологии, технология обучения, образовательная технология.

Summary.

Modernization of higher school in Ukraine in modern conditions.

Zinchenko N. And., Bilanov V. S.

Keywords: pedagogical technology, pedagogical innovation, innovation technology, education technology, educational technology.

The article analyzes the feasibility of modernization of the higher school of Ukraine at the present stage. A retrospective analysis of the concept of "pedagogical innovation" and "pedagogical technology". Selected structural elements of the implementation and effectiveness of implementing innovative technologies in higher education.

References:

1. Andreev V. I. Pedagogics: Educational course for creative self-development / W. I. Andreev. -Kazan, 2000, Pp. 440-441.
2. Ignatenko M. Modern educational technology // Mathematics in school, Ignatenko M. - 2003. - No. 4.- Pp. 28-53.
3. Lazarev V. S. Pedagogical innovation: the object, subject and basic concepts. With Lazarev, P Martirosyan//Pedagogy.- 2004.- Periodical No. 4.- P. 12-23.

4. Pakeisti I. I. Pedagogy: textbook / I. I. Pakeisti. - Moscow: Russian pedagogical Agency, 1995 - Pp. 49-54.
5. Podlasie I. P. Pedagogics: New course / I. P. Podlasie. - Moscow, 2000. -Book 1. - S. 210-212.
6. Kostyuk N. I. New principles of organization of primary professional education / N. And. Kostyuk //Professional education .-2004.- Periodical No. 4. - S. 30.
7. V. G. Kazakov New time - new technologies vocational training / V. G. Kazakov .//Professional education No. 1 2006: Periodic publication - P.12.
8. G. A. Balan . The Federal target program of development of education: innovative solutions for the future./ G. A. Balan. //Vocational education No. 4 2006: Periodic publication - Pp. 14-15.
9. Larin V. D. Model of innovative activity of institutions of vocational education/ W. D. Larina// Professional education.- 2006.- Periodical No. 7.- S. 5-8.
10. Melnikova Is. Y. Higher education in the capital - innovative development mode/ Melnikova. J. // Vocational education.- 2006.- Periodical publication No. 9. - P. 12-19.